

C171 – FIN9

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2008-2009

26 maart 2009

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR ALGEMEEN BELEID, FINANCIËN EN BEGROTING

INHOUD

Interpellatie van de heer Jef Tavernier tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media, Toerisme, Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over de realisatie van de investeringsdoelstellingen middels pps-projecten in het algemeen en het verslag van het Rekenhof betreffende publiek-private samenwerking bij de Vlaamse overheid in het bijzonder

1

Met redenen omklede motie

5

Vraag om uitleg van mevrouw Laurence Libert tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media, Toerisme, Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over het gebrek aan kwaliteitsvolle statistische gegevens

5

Waarnemend voorzitter: mevrouw Hilde Eeckhout

Interpellatie van de heer Jef Tavernier tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media, Toerisme, Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over de realisatie van de investeringsdoelstellingen middels pps-projecten in het algemeen en het verslag van het Rekenhof betreffende publiek-private samenwerking bij de Vlaamse overheid in het bijzonder

De voorzitter: De heer Tavernier heeft het woord.

De heer Jef Tavernier: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister-president, collega's, de reden voor mijn interpellatie na de gedachtewisseling over de pps-projecten (publiek-private samenwerking) in de Subcommissie voor Financiën en Begroting op 19 maart 2009, is het specifieke feit dat aan een interpellatie ook moties kunnen worden gekoppeld. Een motie kan een aantal belangrijke aanbevelingen geven aan de regering, en meer specifiek aan de minister-president, die de coördinerende figuur is in de regering en met name wat betreft de pps-projecten. Ik wil aan de collega's – ook die van de meerderheid – de gelegenheid geven om de aanbevelingen die vervat zullen zitten in de motie, goed te keuren.

Mijnheer de minister-president, het is belangrijk om op het einde van een legislatuur een stand van zaken op te maken, vanuit een drietal oogpunten. Ten eerste: de resultaatsanalyse of resultaatsevaluatie. Waar staan we vandaag? Wat is er nu op het terrein concreet bezig in het kader van de pps? Een van de doelstellingen was immers om dat sneller te doen gaan.

Ten tweede zouden we ook een procesevaluatie kunnen maken. Wat is er allemaal gebeurd? Hoe is het proces verlopen om tot dat resultaat te komen? Ten derde moeten we bekijken wat de uitgangspunten waren. Zijn die uitgangspunten uiteindelijk gerealiseerd?

De aanleiding voor deze interpellatie is niet alleen de rapportering die we van uw diensten krijgen, maar ook het rapport van het Rekenhof, dat een aantal bijkomende elementen aangeeft.

In de voorbereiding op een debat over infrastructuurwerken, met onder andere minister Crevits, gisterenavond in het Brugse, heb ik nog even doorgenomen waar we nu eigenlijk staan en welke infrastructuurwerken nu aangevat worden in het kader van de pps-constructies. Achteraf bekeken is het soms nog erger dan we ons op een bepaald moment hebben voorgesteld. Het komt er eigenlijk op

neer dat er in het kader van Vlaanderen in Actie één project bezig is, namelijk het Diabolo-project. Punt.

Minister-president Kris Peeters: Wat bedoelt u met 'bezig'? De spade in de grond?

De heer Jef Tavernier: Met 'bezig' bedoel ik dat men aan het werken is, dat de spade in de grond steekt. Op een bepaald moment moet je niet alleen meer kijken naar plannen en dergelijke, maar naar het terrein – de spade in de grond. En dan zien we dat enkel het Diabolo-project echt bezig is. Voor bijvoorbeeld het fameuze AX-project in Zeebrugge blijkt men pas in 2012 te kunnen beginnen. In 2015 zou het dan eventueel gerealiseerd kunnen zijn. Als je de andere projecten neemt, zie je dat men daar ongeveer aan hetzelfde tempo werkt.

Minister-president Kris Peeters: Met betrekking tot de noord-zuidverbinding is de beslissing al genomen. Hetzelfde geldt voor de R4, mijnheer Tavernier.

De heer Jef Tavernier: De beslissing is inderdaad genomen, maar de spade steekt nog niet in de grond. Ik wil weten waar men echt bezig is, waar de mensen dat ook kunnen zien. U zegt dat we u moeten evalueren op basis van uw resultaten. Dat zal in elk geval niet gebeuren op basis van de stapels documenten en plannen die worden gemaakt, maar op basis van waar men al daadwerkelijk met de spade bezig is.

Wat de sociale huisvesting betreft, zit men ongeveer aan de helft van wat men ooit in het kader van pps heeft vooropgesteld. Ook wat de schoolinfrastructuur betreft, is de spade nog niet bovengehaald. Hetzelfde geldt voor sportinfrastructuur en jeugdverblijfinfrastructuur. Er moet nu ook een andere constructie worden opgezet voor de luchthaven van Deurne. Over Oosterweelverbinding zal ik het niet hebben, maar men is bijvoorbeeld wel wanhopig aan het bekijken hoe men de tramlijnprojecten zal financieren en wie nu de lasten zal dragen. Kortom: wat resultaten op het terrein betreft, staan we niet ver.

Als we kijken naar een aantal aspecten van pps en de vraag naar de maatschappelijke meerwaarde ervan, stelt het Rekenhof terecht dat de maatschappelijke meerwaarde van de formule op zich – niet van het feit dat er eventueel versneld en meer dingen kunnen worden gedaan – er in heel veel gevallen niet is. Wat betreft de risicoanalyse en het spreiden van het risico, zitten we met een levensgroot probleem. Het schouwtoneel van gisteren in de plenaire vergadering over het voorstel van decreet van enkele collega's tot herfinanciering omtrent Brabo, gaf zeer duidelijk aan waar een

van de grote problemen ligt. Dat is namelijk dat de overheid nagenoeg alle risico's op zich neemt. Voor de private sector was er toch nog een klein risicotje, en daarom doet ze niet meer mee, ze vindt dat de overheid de risico's maar op zich moet nemen. Dat werd beoogd met dat voorstel van decreet en het zou door de meerderheid worden goedgekeurd, maar het zal volgende week weer op de agenda staan. Risicospreiding is er eigenlijk niet: er is ten eerste geen risicoanalyse en ten tweede geen risicospreiding.

Daarnaast zet men onder de rubriek 'pps' van alles en nog wat aan structuren op waarbij er van eenvormigheid nauwelijks sprake is. Je moet al een studie maken van de verschillende vormen.

Een ander belangrijk aspect is de kostprijs. In zoverre het Rekenhof kan oordelen, is pps helemaal niet goedkoper. Waar staan we dan eigenlijk? Bovendien zijn er problemen met risicobeheersing, mededinging enzovoort.

Pps is op dit moment weinig succesvol en moet op een aantal vlakken serieus worden bijgestuurd. Ik denk dat we ons er moeilijk van kunnen afmaken door te zeggen dat het vrij nieuw was, er waren immers voorbeelden uit het buitenland. Ik heb de indruk dat men daar weinig lessen uit heeft getrokken.

Mijnheer de minister-president, als we kijken naar de resultaten op het terrein wat betreft de uitvoering en als we kijken naar de opmerkingen van het Rekenhof, die ik in het kort heb weergegeven, wat is uw antwoord en wat zijn uw beleidsopties om pps in de toekomst minstens iets meer succesvol te maken dan het nu is?

Minister-president Kris Peeters: Ik wil graag eerst even zeggen dat we niet het hele debat moeten herhalen dat we op 19 maart 2009 in de Subcommissie voor Financiën en Begroting hebben gevoerd naar aanleiding van het verslag van het Rekenhof. Met alles respect, mijnheer Tavernier, maar ik weet niet welke nieuwe elementen er zijn, behalve dan het feit dat u gisteravond met minister Crevits hebt gepraat. Ik wil het debat rustig overdoen, maar ik zie daar de toegevoegde waarde niet van in.

De heer Jef Tavernier: Ik wil vooral een motie kunnen indienen.

Minister-president Kris Peeters: Ik dacht al dat dat de bedoeling was, waarvoor alle respect natuurlijk.

De voorzitter: De heer Peumans heeft het woord.

De heer Jan Peumans: Mevrouw de voorzitter, mijnheer de minister-president, we moeten inderdaad het debat niet overdoen. Gisterenavond was u spijtig genoeg niet aanwezig toen het geweldige schouwspel werd opgevoerd in het halfroond. Het gaat hierover: de herfinancieringsgarantie

wordt nu aangevuld met een derdebetalersverbintenis, als ik het goed heb.

We hebben gisteren heel expliciet de vraag gesteld op welke manier u met de risico's zult omgaan. Mijnheer de minister-president, toen u nog minister van Openbare Werken was, heb ik u dat ook enkele keren gesignaleerd. De topadministratie, die toch heel veel met dergelijke projecten te maken heeft, slaagt er na vijf jaar in om een omzendbrief op te maken waarin wordt gezegd dat men aan risicomangement zal doen, terwijl dat al jaren is gesignaleerd. Ik vind dat er duidelijk een signaal moet zijn naar de overheid en naar de belastingbetaler, dat men niet zomaar willekeurig dingen kan zeggen. Ik geef het voorbeeld van minister Van Brempt die in de commissie met de grootste stelligheid zegt dat ze specialisten heeft geraadpleegd die hebben gezegd wat het moet zijn. Veertien dagen erna dient men met het grootste gemak twaalf amendementen in waaruit blijkt dat men de zaak toch verkeerd heeft ingeschat en men gaat naar een derdebetalersverbintenis. Men gaf een heel geleerde uitleg, maar de indieners van het voorstel van decreet snaptten zelf niet goed waar die over ging. Wanneer je advocaten en juristen inhuint en die schrijven teksten, dan is het vervelend voor de indieners van die amendementen dat ze ze niet begrijpen. Ik vind dit een aanfluiting door de meerderheid.

Een tweede voorbeeld is het voorstel van decreet dat de diensten van het Vlaams Parlement me vandaag hebben bezorgd. Het betreft hier een voorstel van decreet van de heren de Kort, van den Abeelen, Voorhamme en Caluwé en mevrouw Moerman houdende de machtiging tot oprichting van het privaatrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap nv Vlaamse Havens en tot wijziging van het decreet van 2 maart 1999 houdende het beleid en het beheer van de zeehavens.

De minister-president zit met een probleem. Hij moet drie sluizen bouwen. Op zich is het een goede zaak dat die sluizen er komen. Dit lijkt me in elk geval beter dan onnodige bouwwerken, zoals de verbreding van kanalen en dergelijke. Ik vind dit nuttig voor onze havens.

De Vlaamse Regering heeft weer een creatieve oplossing bedacht. Ik heb het voorstel van decreet nog niet kunnen lezen. (*Opmerkingen van minister-president Kris Peeters en van de heer Jef Tavernier*)

Het gaat om een voorstel van decreet dat door kabinetsmedewerkers is geschreven. Toen wij in de meerderheid zaten, gebeurde dat wel meer. Hoewel we nu in de oppositie zitten, weten we maar al te goed hoe dat werkt.

Ik vraag me af welke dieperliggende strategie de Vlaamse Regering ten aanzien van een aantal investeringen wil hanteren. We hebben gisteren een discussie over het onderhoud van de wegen gevoerd. De Waalse overheid

en de Vlaamse overheid hebben andere oplossingen voor het onderhoud van de autosnelwegen. Volgens Touring, de Vlaamse Automobilistenbond (VAB) en andere automobilistenorganisaties dreigt in Vlaanderen een achterstand te ontstaan. Ik wil dat debat niet heropenen. Ik vraag me enkel af waar we precies mee bezig zijn.

De heer Sannen heeft terecht opgemerkt dat de publiek-private samenwerking omwille van bepaalde omstandigheden op een aantal vlakken is mislukt. Dat is gewoon een vaststelling. Een aantal zaken moeten nog gebeuren. De minister-president heeft het over de R4 en over de noord-zuidverbinding gehad. We moeten afwachten wat dat uiteindelijk zal geven. De minister-president heeft op dit vlak weinig ervaring. We moeten eerst zien wat de resultaten zullen zijn.

Ik zou de Vlaamse Regering willen oproepen over te gaan tot een evaluatie van al wat is mislukt. Indien we dat zouden evalueren, zouden we hier een aantal conclusies uit kunnen trekken. Dit zou het beleid van de volgende Vlaamse Regering, waarvan ik denk of althans toch hoop, dat minister-president Peeters ook de volgende minister-president zal zijn, ten goede komen. *(Opmerkingen)*

De volgende Vlaamse Regering zou een aantal conclusies moeten kunnen trekken. Ik ben benieuwd naar het antwoord van de minister-president.

De Vlaamse Regering zou de financiering van een aantal grote infrastructuurwerken moeten heroverwegen. De oprichting van de nv Vlaamse Havens vormt een andere invalshoek. Aangezien ik de achterliggende ideeën niet ken, kan ik nog niet zeggen of het om een goede of een slechte invalshoek gaat.

Ik vraag me af of we niet best op de gewone, klassieke middelen zouden terugvallen. Ik wil in dit verband verwijzen naar wat de heer Van Rompuy gisteren heeft gezegd. Hij heeft tijdens de plenaire vergadering in elk geval een geweldige omslag gemaakt. Informeel heeft hij me gezegd dat de herfinancieringsgarantie op niets trok, dat niemand daar iets van verstond en dat het allemaal spitstechnologie was. Toen hij het woord kreeg, zei hij precies het omgekeerde. Dat heeft allicht te maken met de partij waar hij lid van is. *(Opmerkingen)*

De heer Van Rompuy heeft gesuggereerd dat we in verband met investeringen misschien naar de klassieke methode zouden moeten teruggaan. Mijn boodschap is duidelijk. We moeten ons bezinnen en nagaan waar we mee bezig zijn. We moeten de intellectuele eerlijkheid hebben toe te geven dat onze aanpak fout was. Voor een aantal leden van de Vlaamse Regering vormden de pps-constructies een echte hype. Ze moeten toegeven dat ze fout waren, hiervan afstappen en een andere richting inslaan. Op zich is dit niet oneerbaar. De commotie die met betrekking tot pps-constructies is ontstaan, is in mijn ogen

niet positief. Voor een regering die een investeringsregering wil zijn, is dit geen goede ontwikkeling.

Mijnheer de minister-president, dat is in feite mijn enige boodschap. U zou dit eens door een extern, onafhankelijk iemand moeten laten evalueren. Op basis daarvan kan de volgende Vlaamse Regering dan beslissen welke investeringen ze kan realiseren.

De voorzitter: De heer Strackx heeft het woord.

De heer Felix Strackx: Mevrouw de voorzitter, mijn fractie heeft zich ten opzichte van de pps-constructies steeds kritisch, maar niet per se afwijzend, opgesteld. Er is een verschil tussen het economisch en financieel klimaat op het ogenblik dat dit begrip hier is geïntroduceerd en de huidige situatie. Gezien onze huidige conjunctuur stel ik me grote vragen bij de meerwaarde van publiek-private samenwerking.

Deze samenwerking lijkt steeds meer in te houden dat de Vlaamse belastingbetaler alle risico's op zich moet nemen. De andere betrokken partijen moeten haast geen risico's dragen. Indien dit de essentie van een publiek-private samenwerking is, moeten we eens grondig over de meerwaarde nadenken. Misschien zouden we hier best van afstappen en naar het klassieke systeem terugkeren. In dit klassieke systeem financiert de Vlaamse overheid de uitvoering van grote werken zelf. Volgens mij zou dit minder duur zijn dan de systemen die we nu hebben uitgedacht. Gisteren hebben we vernomen dat geen enkele bank nog voor een langere periode, bijvoorbeeld voor dertig jaar, het risico wil nemen. Dit wordt op de Vlaamse belastingbetaler afgewenteld.

Ik zou in dit verband een bijkomende vraag willen stellen. De heer Tavernier heeft daarnet verklaard dat eigenlijk enkel het Diaboloproject al van start is gegaan. Hoe zit het met de financiering van dit project binnen dertig jaar? Is die langetermijnfinanciering in orde? Hebben de banken ook in dit geval gevraagd na een aantal jaren tot een herfinanciering over te gaan?

De voorzitter: De heer Van den Heuvel heeft het woord.

De heer Koen Van den Heuvel: Vorige week hebben we in de Subcommissie voor Financiën en Begroting al een heel goed debat gehad. We hoeven dat niet over te doen. Ik wil me aansluiten bij de conclusie van vorige week dat er een evaluatie komt en dat er een voortschrijdend inzicht wordt gehanteerd om naar de nieuwe regering toe lessen te trekken uit de voorbije vijf jaar. Dat heeft de minister-president ook al toegezegd. Het staat buiten kijf dat dat zal gebeuren. Vanuit onze fractie willen wij aanmoedigen dat die evaluatie gebeurt op basis van de rapporten van het Rekenhof, op basis van de discussie die we in de Commissie voor Algemeen

Beleid, Financiën en Begroting en in de Subcommissie voor Financiën en Begroting al verscheidene keren hebben gevoerd.

Minister-president Kris Peeters: Mevrouw de voorzitter, collega's, zonder het debat over te willen doen, wil ik nog eens onderstrepen dat wij maximale informatie hebben gegeven. Er is nog bijkomende informatie over de stand van zaken van alle pps-formules. We moeten en zullen elke keer opnieuw de duidelijke vraag stellen: wat is de maatschappelijke meerwaarde van het gebruik van het instrument pps? We hebben een hele weg afgelegd.

Het gaat erover dat je in de reguliere begroting maximaal investeert, wat wij gedaan hebben, en daar bovenop nog bijkomende investeringen wilt doen. Dat betekent dus niet dat we in de reguliere begroting niet geïnvesteerd zouden hebben, integendeel. We hebben in totaal 3 miljard euro, denk ik, of in elk geval een heel belangrijk bedrag investeringen gedaan.

Dan hebben we dat instrument pps. We zijn daar later in gestapt dan andere Europese landen. We zijn iets te ambitieus geweest. Iedereen heeft zijn pps-voorstel op tafel gelegd. Achteraf bleek dat dat misschien toch niet de ideale formule was. Er zijn voorbeelden gegeven, zoals jeugdherbergen, waarin de markt niet geïnteresseerd is. Ik blijf ervan overtuigd dat je de meerwaarde over de hele levenscyclus moet bekijken.

Mijnheer Strackx, mijnheer Peumans, de havens zijn een goed voorbeeld. We hebben drie topprioriteiten wat die havens betreft: de tweede sluis in Antwerpen, de diepe zeesluis in Gent en de Visartsluis in Zeebrugge. Opgesteld gaat het over 2 miljard euro of meer. Als je die drie projecten wilt opstarten en uitvoeren in de volgende legislatuur, moet je dat allemaal uitwerken. Als je er al één kunt uitvoeren, mag je al van geluk spreken. Als we in 2014 in Gent met die diepe zeesluis kunnen beginnen, zal het goed zijn. Zo'n zeesluis kun je afschrijven over dertig of zelfs vijftig jaar. Je kunt dat ook op een andere manier aanpakken qua btw. Dan zeg je: we gaan met een modern instrument die investeringen uitvoeren.

Mijnheer Peumans, bij veel van die projecten is het elke keer maatwerk. De tweede sluis in Antwerpen zal door een dochter van die nv worden uitgevoerd. Dat zal een andere dochter zijn dan de diepe zeesluis van Gent, alleen al omdat we daar met de Nederlanders samen moeten zitten. 1 miljard euro voor de diepe zeesluis binnen het complex voor de Gentse haven is een volledig ander bedrag dan 625 miljoen euro inclusief btw voor Antwerpen. En dan heb ik het nog niet over Zeebrugge. Het is altijd maatwerk binnen de standaardisatie, waar ik vorige keer ook naar verwezen heb.

Dit parlement en de Commissie voor Algemeen Beleid, Financiën en Begroting en de Subcommissie voor

Financiën en Begroting hebben de voorbije vijf jaar daarover heel intensief vragen gesteld en gediscussieerd. Ook het Vlaams Kenniscentrum PPS heeft heel wat knowhow opgebouwd. Ik volg dat u zegt dat het tijd is voor een evaluatie. Ik volg de heer Peumans en ook de heer Tavernier. De heer Peumans heeft gezegd dat we dat best laten doen door een onafhankelijke of externe instantie. Er is een initiatief genomen om met het Instituut voor de Overheid (OE) een evaluatie te doen van de eerste golf van pps. De methodologie wordt besproken. Zo snel mogelijk zullen wij het OE dus een evaluatie laten uitvoeren. We zijn er al intensief mee bezig.

Mijnheer Tavernier, u zegt dat er eigenlijk maar één pps is: Diabolo. Mijnheer Strackx, de contracten zijn getekend. Dat ligt allemaal vast. Wat mij betreft is dat rond. Men is ook bezig met de werken. Ik ken die contracten niet uit het hoofd, maar het zijn goed onderhandelde contracten. Ik zou me daar niet al te veel zorgen over maken.

Mijnheer Tavernier, voor een aantal andere projecten is er verschrikkelijk veel werk verzet. Ik had liever ook veel verder gestaan. De heer Peumans zal zich de noord-zuidverbinding in Limburg nog herinneren toen ik nog een heel jonge minister van Openbare Werken was. Niet goed wetende hoe traag bepaalde molens malen, had ik heel graag gebruik gemaakt van de spade in mijn autokoffer. Die spade is gebruikt, in beperkte mate, en ik had ze liever meer gebruikt. Voor de noord-zuidverbinding in de Kempen is het basistracé vastgelegd door de Vlaamse Regering. Er moet nu natuurlijk uitvoering aan worden gegeven.

De heer Peumans heeft terecht gezegd dat we voor de noord-zuidverbinding in Limburg jarenlang gegaan zijn voor de tunnel of de open sleuf, maar het wordt nu toch de omleiding. Dat is voortschrijdend inzicht, rekening houdend met MER's (milieueffectrapportage) en nieuwe elementen. Ik ga niet in detail treden. Ik heb toen mijn nek uitgestoken. Er is zelfs een gemeentelijke meerderheid gebroken door dat dossier. Dit toont nog maar eens aan hoe delicaat het was, maar ook hoe vastberaden wij toen waren. Maar ook in dat dossier is er vooruitgang.

De vraag is hoe je vooruitgang definieert. Je kunt zeggen: alleen spade in de grond is het succes van een pps. Er zijn de dossiers van de noord-zuidverbinding in de Kempen en de noord-zuidverbinding in Limburg. Ook voor de Liefkenshoekspoortunnel zijn de contracten getekend. Ook met de NMBS zijn we rond en hebben we geprefinancierd.

Ik denk dat we met deze projecten de stand van zaken recht moeten aandoen en niet moeten zeggen dat al de rest mislukt is en enkel Diabolo gelukt is. Dat is niet conform de realiteit. Ik heb er geen probleem mee dat we, wie ook minister-president en wie ook de bevoegde

minister van Openbare Werken zal zijn, in het Vlaamse regeerakkoord, na evaluatie, bepaalde zaken opnemen. Zo kunnen we zeer realistisch maar zeer gedreven dit instrument, waarvan ik overtuigd ben, blijven inzetten, ook in de volgende legislatuur waar de budgettaire marges nog kleiner zullen zijn dan ooit tevoren.

Met redenen omklede motie

De voorzitter: Door de heer Tavernier en de heer Peumans werd tot besluit van deze interpellatie een met redenen omklede motie aangekondigd. Ze moet zijn ingediend uiterlijk om 17 uur op de tweede werkdag volgend op de sluiting van de vergadering.

Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van mevrouw Laurence Libert tot de heer Kris Peeters, minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Institutionele Hervormingen, Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media, Toerisme, Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid, over het gebrek aan kwaliteitsvolle statistische gegevens

De voorzitter: Mevrouw Libert heeft het woord.

Mevrouw Laurence Libert: Mijnheer de minister-president, mevrouw de voorzitter, geachte collega's, om goed te kunnen monitoren, moet men over betrouwbare en actuele statistieken beschikken. De data voor de Stadsmonitor zijn afkomstig van centrale databanken, data die de gemeenten zelf ter beschikking stellen en survey-gegevens.

Voor heel wat centrale data is men aangewezen op federale instellingen. De Statistiekwet is namelijk nog een federale materie. De gewesten worden daarbij niet als volwaardige partners aanzien. Nu zijn heel wat statistieken essentieel voor de beleidsvoering van de gewesten. Naast soms ernstige vertraging in de aanmaak van de statistieken worden gewesten nu – meer dan in het verleden – verplicht om voor generieke reeksen die ze permanent kunnen gebruiken, jaarlijks een omstandige aanvraag in te dienen bij de privacycommissie. Afspraken tussen Vlaamse en federale ministers over beschikbaarheid van data worden daaraan ondergeschikt.

Een ander heikel punt is het dreigende probleem van het wegvallen van een exhaustieve telling waardoor essentiële informatie niet meer beschikbaar zal zijn of te verouderd zal zijn om nog als toetsingkader te kunnen dienen voor steekproefsgewijze surveys. Federaal gaat men ervan uit dat een koppeling van administratieve databanken moet volstaan om aan de Europese verplichtingen tegemoet te

komen. Voor de gewesten volstaat dit echter niet. Niet alle censusvariabelen zullen kunnen worden gereproduceerd. Data rond scholingsniveau, school- en werkpendel, kwaliteit van de huisvesting en dergelijke zullen niet langer toelaten uitspraken te doen over ontwikkelingen op lokaal niveau, op stedelijk en buurt- en wijkniveau. Hiervoor is een additionele survey noodzakelijk. Bovendien dient er dringend werk gemaakt te worden van de uitbouw van een nieuw volledig woningenregister gekoppeld aan het kadaster.

Mijnheer de minister-president, bent u op de hoogte van deze situatie? Wat zijn uw bevindingen? Welke maatregelen hebt u de afgelopen legislatuur genomen om de beschikbaarheid van statistische gegevens te vereenvoudigen? Is het niet wenselijk de terbeschikkingstelling van statistische gegevens aan gewesten en gemeenschappen beter te regelen?

De voorzitter: Minister-president Peeters heeft het woord.

Minister-president Kris Peeters: Mevrouw Libert, ik heb voor u een zeer uitgebreid antwoord voorbereid.

Op uw eerste vraag kan ik bevestigend antwoorden. De vragen die u stelt, zijn zeer terecht. In Vlaanderen in Actie is een van de stellingen dat de Vlaamse overheid behoefte heeft aan een goed uitgebouwd meetsysteem dat toelaat om Vlaanderen te benchmarken met andere landen en regio's.

De vraag naar goede statistische gegevens, naar gegevens die we kunnen gebruiken om ons te vergelijken met anderen, is natuurlijk niet nieuw. Dat blijft nog altijd een probleem. De voorbije jaren is er echter ongetwijfeld vooruitgang geboekt. Enerzijds wordt er beter geregistreerd, zowel op Vlaams als op lokaal niveau. Anderzijds worden er meer inspanningen gedaan om de beschikbare data beter te ontsluiten en te verspreiden.

Om deze administratieve databanken op bepaalde tijdstippen te kunnen ijken en om de representativiteit van steekproeven te kunnen toetsen, zijn exhaustieve, verplichte tellingen nodig. De algemene volkstellingen die om de tien jaar in ons land werden georganiseerd, waren een mijlpaal voor de openbare statistieken. De laatste sociaaleconomische enquête vond plaats in 2001. De federale overheid besliste dat er na 2001 geen algemene telling meer zou worden georganiseerd en schrapte daarom het desbetreffende artikel in de Statistiekwet. De federale overheidsdienst Economie, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI) kreeg van de federale regering de opdracht te onderzoeken welke informatie die door Eurostat tienjaarlijks wordt opgevraagd bij de lidstaten, kan bekomen worden via een betere ontsluiting van grote administratieve databanken. Deze opdracht werd uitbesteed aan verschillende universiteiten. Ze legden hun rapport

vorig jaar neer bij ADSEI. Op de vergadering van de Hoge Raad voor Statistiek van 4 maart 2009 werden de partners op de hoogte gebracht van de aanbevelingen. De Studiedienst van de Vlaamse Regering, de SERV en vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering zijn daarbij betrokken.

Kort samengevat komen de conclusies van de studie erop neer dat de informatie die tot 2001 werd geput uit de volkstellingen, grotendeels kan worden gereconstrueerd op basis van één of meerdere administratieve bronnen, zoals de Kruispunbank Sociale Zekerheid, het kadaster, databanken van onderwijsdepartementen enzovoort. Voor een aantal thema's zijn er momenteel geen alternatieve informatiekanalen beschikbaar, of zijn ze onvoldoende gedetailleerd om er uitspraken op lokaal niveau over te doen. Het gaat onder meer over: woonwerk- en woon-schoolverplaatsingen, het beroep, het hoogst behaalde diploma, de kwaliteit van de woning en woonomgeving, het energiegebruik van huishoudens, de gezondheidssituatie en -beleving, de informele zorg. Die zaken werden allemaal opgenomen in de grote bevraging die tot 2001 plaatsvond. Deze items kunnen enkel via een aanvullende enquête worden gedocumenteerd. De steekproef zal voldoende groot moeten zijn om ook voor het lokale niveau enig nut te hebben.

Het hoeft geen betoog dat deze thema's onze aandacht vragen omdat zij betrekking hebben op materies waarvoor de gewesten en gemeenschappen in grote mate bevoegd zijn. Deze informatie is ook nodig voor het onderzoek en voor monitoring. Die federale administratie deelde mee dat ze niet de intentie heeft om dit allemaal in een aanvullende enquête op te nemen. Ze zal zich strikt houden aan de verplichtingen die haar door Eurostat wordt opgelegd. De federale overheid stelt dus dat ze haar bevoegdheden uitvoert, niet meer en niet minder. Op andere vlakken zou ze dat ook nog kunnen doen.

De leden van de Hoge Raad gaven die administratie de opdracht om tegen de volgende vergadering, in april 2009, een concreet projectplan voor te leggen. De regionale vertegenwoordigers stelden uitdrukkelijk de vraag om vanaf de beginfase betrokken te worden bij de organisatie, zodat ze tijdig de nodige initiatieven kunnen nemen om de alsnog ontbrekende informatie, die nuttig is voor de gewesten en gemeenschappen, op een andere manier te verzamelen. Er mag vanzelfsprekend niet getalmd worden, want de organisatie van een grootschalige enquête vraagt tijd.

Men mag deze eventueel nieuwe opgave niet beschouwen als een bijkomende last voor de deelstaten. Het kan een opportuniteit zijn om op een efficiënte manier gegevens te verzamelen. Dat veronderstelt dan wel dat verschillende diensten binnen de Vlaamse overheid moeten samenwerken en dat middelen worden gepoold. Zo'n enquête zou best om de vijf jaar worden herhaald. Dit

zal in elk geval een belangrijk agendapunt worden voor de volgende regering. De volgende weken en maanden zullen we trouwens regelmatig moeten zeggen dat het een zaak is voor de volgende regering.

Er is sinds het nog vrij jonge bestaan van de Vlaamse overheidsinstellingen ongetwijfeld al een hele weg afgelegd en, godzijdank, vooruitgang geboekt. Vriend en vijand moeten erkennen dat de jaarlijkse VRIND-publicatie (Vlaamse Regionale Indicatoren) een schat aan informatie en statistische materiaal bevat. Vele regio's benijden ons dit initiatief omdat het een vrij volledig beeld geeft van de beschikbare data over alle beleidsdomeinen waarvoor Vlaanderen bevoegd is, en dit nu al veertien jaar op rij! Il faut le faire. Dergelijke publicatie is niet enkel een communicatiemiddel, maar tevens een stimulans voor de verschillende administratieve diensten om informatie op een meer systematische manier op te slaan en te bewerken. Ook de vele beleidsmonitors die de Vlaamse Regering sindsdien heeft opgezet, hebben de beleidsmakers en hun diensten verplicht om na te denken over het meetbaar maken en overzichtelijk voorstellen van outputs en beoogde effecten.

Omdat niet in alle overheidsadministraties voldoende competentie aanwezig is, wordt een beroep gedaan op de steunpunten beleidsgericht onderzoek. Zij hebben vooral als opdracht complexe thema's te vertalen in meetbare concepten. Sommige steunpunten worden zelfs belast met de primaire dataverzameling. Omdat heel wat grote databanken beheerd worden door federale instellingen, is het belangrijk dat goede afspraken worden gemaakt met hen. Het zou inefficiënt zijn om dit werk op regionaal niveau over te doen, wat in het verleden jammer genoeg wel het geval was.

De verplichting om informatie aan gewestelijke instellingen mee te delen, zou bovendien voor juridische problemen kunnen zorgen, omdat het vaak over federale bevoegdheden gaat, zoals Sociale Zekerheid. Om die reden is het aangewezen om in partnerschap te werken. Er bestaan nu al samenwerkingsverbanden met het Federaal Planbureau en de Nationale Bank van België over de economische kengetallen.

Om een beter overzicht te krijgen van de programmatie van enquêtes en nieuwe initiatieven op het gebied van dataverzameling en -verwerking, hebben de gewesten er bij de federale overheid zwaar op aangedrongen om het Coördinatiecomité, waarin de Statistiekwet van 1962 al voorzorg, eindelijk op te richten. De samenstelling zou nu blijkbaar in de eindfase zitten, en het comité zou in het voorjaar van 2009 eindelijk aan de slag kunnen. We zitten daar dus in de laatste rechte lijn. Laat ons hopen dat we dat nog voor de verkiezingen kunnen afronden.

De recente studie in opdracht van het Waalse holoog van de Studiedienst van de Vlaamse Regering en

eerdere adviezen van professor Van Orshoven en Jos Dumortier in opdracht van de Vlaamse overheid komen allemaal tot dezelfde conclusie: de gemeenschappen en de gewesten beschikken over de bevoegdheid om een eigen statistiekbeleid te voeren. Die bevoegdheid impliceert niet alleen het verzamelen en verwerken van gegevens, maar ook de mogelijkheid om in die materie decretaal en/of reglementair op te treden.

Er zijn nog enkele aandachtspunten die ik wil meegeven. Ten eerste: de statistiekproductie volgt de bevoegdheden. De federale Statistiekwet van 1962 is in die zin ruim of te ruim opgesteld en regelt nog zaken die na de opeenvolgende staats hervormingen een bevoegdheid werden van de gewesten, bijvoorbeeld het verzamelen van gegevens die noodzakelijk zijn voor de voorbereiding, uitvoering van een decreet, administratieve regelgeving. Het federale niveau kan volgens dat principe enkel enquêtes of tellingen opleggen in zoverre die nodig zijn voor het realiseren van homogene federale actieprogramma's. Het federale niveau kan dat ook doen voor thema's die het belang van een gewest of gemeenschap overschrijden of door internationale richtlijnen worden opgelegd. In dat geval zou hierover een samenwerkingsovereenkomst met de deelstaten moeten worden afgesloten. De regio's kunnen zelf enquêtes en tellingen organiseren in zoverre ze die informatie nodig hebben om hun beleid voor te bereiden, uit te voeren en op te volgen.

Ten tweede: het statistische geheim en de bescherming van het privéleven moeten te allen tijde worden gerespecteerd. De bijzondere wetten stellen dat enkel de federale overheid bevoegd is voor het regelen van het statistische geheim en de bescherming van het privéleven en van persoonsgegevens. De rechtstreekse toegang tot het Rijksregister is momenteel enkel wettelijk geregeld voor de federale administratie. Door wijziging van artikel 24 bis van de Statistiekwet zouden de gewesten ook gelijke toegang kunnen krijgen tot het Rijksregister. Nu kan enkel toestemming worden verkregen via een aanvraag tot het Sectorieel Comité van het Rijksregister.

Een derde aandachtspunt is dat een decreet deelname aan internationale instellingen niet kan afdwingen. Enkel de federale administratie wordt door internationale instanties erkend als vertegenwoordiger voor de lidstaat België. Indien er een samenwerkingsakkoord zou worden afgesloten, zouden er afspraken kunnen worden gemaakt over de vertegenwoordiging en de werkwijze om standpunten voor te bereiden en informatie uit te wisselen.

Ten vierde geven de bijzondere wetten aan geen enkele federale instantie een algemene coördinatiebevoegdheid op het vlak van openbare statistiek.

Mevrouw de voorzitter, collega's, het is heel belangrijk dat we de ingeslagen weg van goed statistisch materieel verder volgen. Spijtig genoeg moeten er ook in dit dossier

nog heel wat zaken uitgeklaard worden met het federale niveau, die ook het onderwerp moeten kunnen uitmaken van de gesprekken over de staats hervorming. Wat mij betreft, is dat een belangrijk element dat in die gesprekken moet worden meegenomen, om de aandachtspunten die ik zonet heb overlopen, te kunnen oplossen.

De voorzitter: Mevrouw Libert heeft het woord.

Mevrouw Laurence Libert: Mijnheer de minister-president, ik dank u voor uw uitgebreide en volledige antwoord. Ik stel vast dat alle stappen gezet zijn.

Ik ben heel blij dat u het engagement op zich neemt om ervoor te zorgen dat de gewesten en gemeenschappen meer en betere toegang zullen krijgen tot de statistieken, en dat de Statistiekwet daartoe ook zal worden veranderd.

De voorzitter: Het incident is gesloten.
